

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Vlado Mareš, Zlatko Čobović, Nevena Krivokapić, Ljiljana Smajlović, Stojan Marković, Tamara Skrozza, Vera Barišić – Popović, Petar Jeremić, Ivana Stjelja i Dragan Đorđević, na sednici održanoj 26.4.2018. godine, većinom glasova donosi

ODLUKU

Komentarima na Fejsbuk strani lista, ispod teksta “Premijerka Ana Brnabić sinoć u plišu, a njena partnerka oduševila modnom kombinacijom za crveni tepih”, objavljenog 24. februara, dnevni list “Blic” **prekršio je tačku 5 Odeljka IV (Odgovornost novinara) Kodeksa novinara Srbije**, po kojoj novinar mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji i učiniće sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom ili društvenom poreklu.

Nalaže se dnevnom listu „Blic“ da ovu odluku objavi na svojoj Fejsbuk strani u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

OBRAZLOŽENJE

Beogradski centar za ljudska prava podneo je žalbu Savetu za štampu, smatrajući da je komentarima ispod teksta na Fejsbuk strani lista “Blic” prekršena odredba Kodeksa novinara koja se odnosi na zabranu diskriminacije zasnovane, u ovom slučaju, na seksualnoj orijentaciji, tačnije da je objavljen veliki broj komentara u kojima su izneti uvredljivi stavovi prema LGBT populaciji i u kojima se poziva na mržnju i nasilje prema LGBT osobama. Kako je navedeno u žalbi, diskriminatorni komentari objavljeni su na Fejsbuk profilu lista, koji je, kada je žalba pisana, pratilo 865.328 ljudi, te upravo velika popularnost profila i dostupnost velikom broju ljudi predstavlja pogodno tle za raspirivanje mržnje i netrpeljivosti, pozivanje na nasilje i jačanje predrasuda u odnosu na LGBT osobe. U žalbi se ukazuje na to da je, prema praksi Saveta za štampu, sudskoj praksi i praksi Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, nesporna odgovornost portala za objavljivanje neprimerenih komentara čitalaca, ali ne i kada je reč o komentarima na profilima medija na društvenim mrežama. Podnosilac žalbe se, zbog toga, pozvao na mišljenje Poverenika za zaštitu ravnopravnosti iz maja 2016. godine u kojem je, između ostalog, utvrđena odgovornost određene osobe za komentare koji sadrže govor mržnje, koje je ona mogla, a nije uklonila.

U odgovoru na žalbu, advokat izdavača “Blica” “Ringier Axel Springera” Dušan Stojković istakao je da i sam podnosilac žalbe navodi da ne postoji praksa koja bi išla u prilog njegove tvrdnje da postoji odgovornost moderatora za sadržaj komentara na društvenim mrežama. Primer iz prakse Poverenika za zaštitu ravnopravnosti nije relevantan jer “Blicu” nije ukazano na sadržinu komentara, pa nije ni imao svest o tome da treba da ih ukloni. Naglašeno je da “Blic” “stoji na čvrstom stanovištu protiv svake vrste diskriminacije, govora mržnje i protiv toga se bori”, međutim, kako je reč o velikom broju komentara na društvenoj mreži, nije moguće na dnevnom nivou imati uvid u sadržaj tolikog

broja komentara nepoznatih ljudi koji koriste društvene mreže. List je, međutim, iako se protivi diskriminaciji i posebno govoru mržnje, uzdržan "od brisanja komentara sa društvenih mreža pre odluke suda da postoji povreda", zbog opasnosti od cenzure. Takođe, kako je u ovom slučaju reč "o komentarima koji se odnose na nosioca javne vlasti, stepen tolerancije tj. stepen trpljenja kritike na strani tog nosioca vlasti mora biti viši nego kod prosečnog građanina", kaže se u odgovoru na žalbu.

Članovi Komisije za žalbe zaključili su da su objavljeni komentari nesumnjivo uvredljivi, diskriminatorni i da deo njih poziva na nasilje nad LGBT osobama, Komisija je, međutim, s obzirom na to da je ovo prvi slučaj da odlučuje o komentarima čitalaca koji nisu objavljeni u onlajn izdanju lista, odnosno na portalu, nego na profilu lista na društvenoj mreži, najpre razmotrila da li postoji urednička odgovornost i u ovom slučaju. Ovo posebno stoga što redakcije ne rade prethodnu moderaciju komentara na društvenim mrežama.

Komisija je imala u vidu da je u Smernicama za primenu Kodeksa novinara Srbije, koje je Savet doneo krajem 2016. godine, već u preambuli naznačeno da je dokument primenjiv ne samo na onlajn dostupne medije, nego i na „druge forme izražavanja na interenetu, gde se na različitim platformama plasiraju urednički oblikovani sadržaji“. Takođe, u Odeljku V (Novinarska pažnja) Smernica navodi se da je "sadržaj objavljen na onlajn kanalima komunikacije koje mediji koriste u promociji sadržaja i informisanju javnosti smatraju se uređivački oblikovanim sadržajem. Komisija je iz toga zaključila da ima osnova da odlučuje o povredama Kodeksa novinara Srbije komentarima čitalaca na Fejsbuk profilu, odnosno da postoji odgovornost lista za sadržaj profila koji koristi za promociju svojih tekstova.

Kako "Blic" ne radi prethodnu moderaciju komentara, list nije mogao da odluči da sporne komentare ne objavi. Međutim, u skladu sa pravilima naknadne (ex post) moderacije, bio je dužan da, posle obaveštenja treće osobe, ukloni nedozvoljene komentare. Komisiji nije prihvatljivo objašnjenje advokata „Blica“ da nisu imali saznanja o tim komentarima, jer su na njih upozoreni upravo žalbom koju im je Savet dostavio. Redakcija je, nakon toga, da je htela, mogla da ukloni objavljene komentare, što nije urađeno, kako se iz odgovora na žalbu vidi, jer list ne želi to da radi bez odluke suda. Savet za štampu podseća da se pred njim vode postupci zbog kršenja Kodeksa novinara, dakle etički postupci, te da nije prihvatljivo ni obrazloženje da će „Blic“ čekati odluku suda da li je objavljivanjem diskriminatornih komentara prekršio zakon.

Kad je reč o oceni advokata redakcije da bi uklanjanje komentara čitalaca moglo da predstavlja cenzuru, isto važi i za komentare na onlajn izdanjima, a Savet podseća da je i praksa Saveta za štampu, ali i sudska praksa, uključujući i odluke Evropskog suda za ljudska prava, takva da su redakcije odgovorne za objavljene komentare čitalaca. Komisija ukazuje i na to da se u Odeljku IV (Odgovornost novinara) Smernica za primenu Kodeksa novinara Srbije u onlajn okruženju, u delu koji se odnosi na korisnički stvoren sadržaj, medijima preporučuje da, u skladu sa svojim tehničkim mogućnostima, razviju sistem obaveštavanja korisnika o tome zašto određeni sadržaj nije objavljen

(ukoliko je reč o prethodnoj moderaciji), odnosno zašto je uklonjen, upravo kako bi se izbegle sumnje u cenzuru.

Članovi Komisije za žalbe su, zbog svega toga, sa devet glasova „za“ i jednim „uzdržanim“ odlučili da je „Blic“ prekršio Kodeks novinara i naložila listu da ovu odluku objavi na svom Fjesbuk profilu.

Komisija još jednom podseća da prvi put odlučuje o ovakvom slučaju, te poziva sve redakcije da uzmu u obzir odluku Komisije, koja će biti osnov za dalju praksu Saveta za štampu.

Beograd, 26.4.2018.

Predsedavajući

Vlado Mareš